

Obiectivele legate de rezistența la antimicrobiene: cum le putem atinge până în 2030?

Microorganismele devin rezistente la antimicrobiene: de ce constituie aceasta o problemă?

Rezistența la antimicrobiene reprezintă o provocare majoră pentru sănătatea publică în Europa și la nivel mondial. În fiecare an, pe teritoriul Uniunii Europene (UE), al Islandei și al Norvegiei, peste 35 000 de persoane mor din cauza infecțiilor cu bacterii rezistente la antimicrobiene¹. Acest număr a crescut în ultimii ani. Impactul pe care aceste infecții îl au asupra sănătății publice este comparabil cu cel al gripei, al tuberculozei și al HIV/SIDA, cumulate.

În timp, bacteriile, ciupercile și paraziții se pot adapta pentru a rezista la efectele antimicrobienelor care au fost concepute pentru a le distruge. Această rezistență este rezultatul utilizării necorespunzătoare și excesive a antimicrobienelor la oameni și animale și în agricultură, precum și al măsurilor inadecvate de prevenire și control al infecțiilor în unitățile sanitare.

Atunci când antimicrobienele (inclusiv antibioticele) devin mai puțin eficiente, infecțiile obișnuite devin din ce în ce mai greu sau imposibil de tratat. Aceasta poate duce la boli de lungă durată și, uneori, chiar la deces.

Rezistența la antimicrobiene reprezintă o amenințare pentru sănătatea umană și animală, precum și pentru mediu, deoarece microorganismele, cum ar fi bacteriile, se răspândesc în toate sectoarele și între acestea. Prin urmare, această problemă trebuie abordată printr-o acțiune integrată din mai multe sectoare, numită abordarea „O singură sănătate”.

Costul anual al rezistenței la antimicrobiene în țările UE și ale Spațiului Economic European (SEE) este de aproape 11,7 miliarde EUR, adică 24 EUR pe cap de locuitor. Din costul total, 6,6 miliarde EUR (aproximativ 13,4 EUR pe cap de locuitor) sunt legate de cheltuielile suplimentare pentru plata serviciilor de sănătate, generate de tratarea infecțiilor rezistente și de consecințele acestora. În plus, 5,1 miliarde EUR (10,4 EUR pe cap de locuitor) sunt legate de pierderile economice cauzate de reducerea participării la forța de muncă (de exemplu, decesul prematur sau reducerea productivității din cauza concediilor medicale prelungite)².

Cum ar putea arăta viitorul?

Dacă nu se iau măsuri urgente, se preconizează consecințe grave pentru sănătate, sociale și economice:

- Niște simple infecții ar putea deveni dificil sau imposibil de tratat cu antibiotice sau cu alte antimicrobiene, provocând boli de lungă durată.
- Procedurile chirurgicale simple, transplanturile de organe și tratamentele împotriva cancerului ar fi grav afectate, deoarece pacienții se bazează pe disponibilitatea unor antimicrobiene eficiente pentru a preveni și trata infecțiile.
- Unitățile sanitare s-ar putea confrunta cu o creștere a numărului de pacienți cu infecții greu de tratat, ceea ce ar pune presiune asupra resurselor și ar crește cererea de îngrijire specializată.

- Spitalizările prelungite, creșterea costurilor cu asistența medicală și scăderea productivității din cauza bolilor sau a deceselor premature ar putea duce la un impact economic crescut asupra persoanelor, familiilor și societăților.

Care sunt obiectivele legate de rezistența la antimicrobiene și de ce sunt importante?

O modalitate concretă și măsurabilă de monitorizare a progreselor la nivelul UE și la nivel național

Recomandarea Consiliului privind intensificarea acțiunilor UE de combatere a rezistenței la antimicrobiene în cadrul unei abordări de tip „O singură sănătate” a fost adoptată la 13 iunie 2023³. Documentul prezintă cinci obiective legate de consumul de antimicrobiene și de rezistența la antimicrobiene, care trebuie atinse până în 2030, folosind anul 2019 ca punct de referință.

Obiectivele recomandate reprezintă un mod eficient de monitorizare a progreselor și de realizare a obiectivelor legate de prevenirea și reducerea rezistenței la antimicrobiene. Sunt obiective concrete și măsurabile pentru UE în ansamblu și pentru fiecare stat membru al UE, în funcție de situația fiecăruia.

Cum progresează UE în direcția atingerii obiectivelor privind rezistența la antimicrobiene pentru 2030?

 <p>Reducerea cu 20 % a consumului total de antibiotice la oameni Ca doze zilnice definite la 1 000 de locuitori pe zi</p>	2019 Nivel de referință	19.9	-
	2022	19.4	-2.5%
	OBIECTIVUL PENTRU 2030	15.9	-20%
 <p>Cel puțin 65 % din consumul total de antibiotice la oameni se încadrează în grupa de antibiotice Acces Așa cum se definește în clasificarea AWaRe a OMS</p>	2019 Nivel de referință	61.1%	-
	2022	59.8%	-1.3%
	OBIECTIVUL PENTRU 2030	65%	+3.9%
<p>Reducerea cu 15 % a incidenței totale a infecțiilor sangvine cu <i>Staphylococcus aureus</i> rezistent la meticilină (MRSA)</p>	2019 Nivel de referință	5.6	-
	2022	4.9	-12.2%

 <p>Număr raportat la 100 000 de persoane</p>	OBIECTIVUL PENTRU 2030	4.8	-15%
	2019 Nivel de referință	10.4	-
 <p>Reducerea cu 10 % a incidenței totale a infecțiilor sangvine cu <i>Escherichia coli</i> rezistentă la cefalosporine de a treia generație</p> <p>Număr raportat la 100 000 de persoane</p>	2022	8.7	-16.8%
	OBIECTIVUL PENTRU 2030	9.4	-10%
	2019 Nivel de referință	2.2	-
 <p>Reducerea cu 5 % a incidenței totale a infecțiilor sangvine cu <i>Klebsiella pneumoniae</i> rezistente la carbapeneme</p> <p>Număr raportat la 100 000 de persoane</p>	2022	3.3	+49.7%
	OBIECTIVUL PENTRU 2030	2.1	-5%
	2019 Nivel de referință	2.2	-

Până în 2022, consumul total de antibiotice la oameni (în comunități și spitale, combinate) a scăzut cu 2,5 % față de anul de referință 2019, ceea ce indică un progres lent către obiectivul UE de reducere a consumului total cu 20 % până în 2030 (obiectivul 1).

Doar 9 state membre ale UE au atins sau au depășit obiectivul care prevede ca minimum 65 % din consumul de antibiotice să fie din grupa *Acces* (conform clasificării AWaRe a OMS a antibioticelor) până în 2023 (obiectivul 2), în timp ce 17 țări nu au îndeplinit acest obiectiv. Pentru UE în ansamblu, acest procent a fost de 59,8 % în 2022.

Numărul total de cazuri de infecții sangvine cu MRSA (obiectivul 3) și cu *E. coli* rezistentă la cefalosporine de a treia generație (obiectivul 4) a prezentat tendințe descrescătoare la nivelul UE, cu scăderi de 12,2 % și, respectiv, 16,8 % între 2019 și 2022. În cazul *E. coli* rezistentă la cefalosporine de a treia generație, acest lucru înseamnă că, în general, UE a atins deja obiectivul de reducere cu 10 % în 2022.

În schimb, incidența totală a infecțiilor sangvine cu *K. pneumoniae* rezistentă la carbapeneme (obiectivul 5) a crescut cu aproape 50 % între 2019 și 2022. Acest lucru înseamnă că situația din UE s-a înrăutățit începând cu 2019, în loc să progreseze către obiectivul de reducere cu 5 % până în 2030.

Deși s-au înregistrat progrese lente în anumite domenii, este nevoie de intensificarea eforturilor pentru a se asigura că obiectivele sunt atinse atât la nivelul UE, cât și la nivel național.

Atingerea obiectivelor până în 2030: principalele acțiuni

Rezistența la antimicrobiene reprezintă o problemă de sănătate publică care trebuie abordată pe mai multe fronturi și de către diferiți actori. Deși este responsabilitatea tuturor să se asigure că antimicrobienele rămân eficiente, există grupuri specifice care au o responsabilitate mai mare, cum ar fi responsabilii de elaborarea politicilor la nivel național și local, precum și cei din unitățile sanitare.

Aceste grupuri pot promova sau pot pune în aplicare acțiuni care vor contribui la reducerea apariției și răspândirii bacteriilor rezistente la antimicrobiene, inclusiv prin promovarea utilizării prudente a antimicrobienuelor, sprijinirea îmbunătățirii practicilor de prevenire și control al infecțiilor, consolidarea cercetării și inovării și asigurarea disponibilității de politici și proceduri la nivel național.

Promovarea utilizării prudente a antimicrobienuelor în comunitate și în unitățile sanitare

Utilizarea prudentă se referă la utilizarea antimicrobienuelor numai când sunt necesare, în doza corectă, la intervalele de dozare corecte și pe durata corectă.

În cadrul comunității, promovarea utilizării prudente a antimicrobienuelor se poate realiza prin organizarea unor campanii de sensibilizare destinate populației generale. Acestea ar trebui să sublinieze importanța administrării antimicrobienuelor conform rețetei prescrise de un profesionist din domeniul sănătății și numai când sunt

necesare.

În unitățile sanitare, acest lucru este pus în aplicare în mod eficient prin instituirea unor programe de utilizare adecvată a antimicrobienuelor (stewardship antimicrobial), care îmbunătățesc și rezultatele pentru pacienți, contribuie la reducerea ratelor de rezistență la antimicrobiene și la diminuarea răspândirii infecțiilor asociate asistenței medicale.

Fiți atenți la antibiotice, utilizați instrumentul AWaRe

AWaRe⁴ este un instrument dezvoltat de Organizația Mondială a Sănătății pentru a sprijini eforturile de stewardship antimicrobial. Instrumentul împarte antibioticele în trei grupe, luând în considerare impactul fiecărei grupe asupra rezistenței la antimicrobiene în general:

Access – Antibiotice pentru tratamentul de prima sau a doua linie al infecțiilor comune (cum ar fi otitele), cu o probabilitate scăzută de a contribui la dezvoltarea și răspândirea rezistenței la antimicrobiene.

Watch – Antibiotice cu impact negativ mai puternic asupra rezistenței la antimicrobiene, dar care reprezintă cele mai eficiente opțiuni pentru o grupă limitată de infecții (de exemplu, infecțiile renale). Utilizarea lor trebuie să fie strict monitorizată și limitată doar la anumite indicații.

Reserve – Antibiotice de ultimă instanță, care pot fi eficiente împotriva bacteriilor multirezistente. Acestea sunt un instrument valoros, care trebuie utilizat cât mai rar posibil.

Promovarea și punerea în aplicare a unor măsuri și politici eficiente de prevenire și control al infecțiilor în unitățile sanitare și în comunitate

Infecțiile asociate asistenței medicale cauzează mai multe decese în Europa decât orice altă boală infecțioasă supravegheată de ECDC⁵. Peste 70 % din impactul rezistenței la antimicrobiene asupra

sănătății în UE/SEE se datorează infecțiilor asociate asistenței medicale, dintre care jumătate ar putea fi prevenite prin măsuri adecvate de prevenire și control al infecțiilor¹.

În unitățile sanitare, punerea în aplicare în timp util a măsurilor de prevenire și control al infecțiilor este esențială pentru a reduce la minimum răspândirea bacteriilor rezistente la antimicrobiene și, în consecință, impactul lor asupra pacienților spitalizați. Pentru aceasta, este nevoie ca diferite grupuri, inclusiv responsabilii de elaborarea politicilor, managerii din domeniul sănătății, profesioniștii din domeniul sănătății, pacienții și vizitatorii, să ia măsuri.

În comunitate, multe infecții pot fi prevenite prin igiena mâinilor și prin alte măsuri de prevenire și control al infecțiilor, de exemplu respectând igiena respiratorie și stând acasă în caz de boală, ceea ce poate duce la reducerea nevoilor de îngrijire medicală și la prescrierea unui număr mai mic de antimicrobiene inutile, așa cum s-a văzut în timpul pandemiei de COVID-19.

Creșterea supravegherii rezistenței la antimicrobiene și a consumului de antimicrobiene

Consolidarea supravegherii rezistenței la antimicrobiene și a consumului de antimicrobiene pentru sănătatea umană, precum și în sectorul veterinar și în domeniul mediului, este esențială pentru UE. Aceasta ajută la evaluarea răspândirii bacteriilor rezistente la antimicrobiene, astfel încât să poată fi puse în aplicare politici și acțiuni adecvate pentru a sprijini utilizarea prudentă a antimicrobienelor și măsuri adecvate de prevenire și control al infecțiilor.

De asemenea, statele membre trebuie să ia măsuri suplimentare pentru a elimina lacunele existente în materie de supraveghere și monitorizare, pentru a asigura caracterul complet al datelor atât pentru rezistența la antimicrobiene, cât și pentru consumul de antimicrobiene la toate nivelurile și pentru a dezvolta sisteme integrate care să cuprindă sănătatea umană, sănătatea animală, sănătatea plantelor, alimentele, apele uzate și mediul⁶.

Consolidarea planurilor naționale de acțiune „O singură sănătate” împotriva rezistenței la antimicrobiene

În 2021, Comisia Europeană a publicat evaluarea⁶ planurilor naționale de acțiune „O singură sănătate” împotriva rezistenței la antimicrobiene și a constatat că, deși există planuri în toate statele membre ale UE, conținutul și detaliile acestora variază de la o țară la alta.

Aceste planuri trebuie dezvoltate în continuare urmând abordarea de tip „O singură sănătate” pentru a promova utilizarea prudentă a antimicrobienelor, coordonarea intersectorială și măsurile bazate pe dovezi pentru a preveni, a monitoriza și a reduce răspândirea rezistenței la antimicrobiene.

Planurile naționale de acțiune trebuie evaluate cel puțin o dată la trei ani și trebuie luate măsuri care să răspundă constatărilor din evaluări.

Consolidarea cercetării și inovării

Consiliul Uniunii Europene încurajează statele membre să consolideze cercetarea și inovarea în domeniul rezistenței la antimicrobiene pentru a preveni, a detecta și a trata în mod eficient infecțiile cu bacterii rezistente la antimicrobiene la oameni și animale, prin crearea de noi antimicrobiene, precum și prin dezvoltarea altor instrumente și soluții³.

Acest lucru se poate realiza prin crearea și extinderea parteneriatelor naționale și internaționale, prin cercetare transnațională și prin utilizarea oportunităților de finanțare oferite de UE prin diverse mecanisme⁷. În 2023, Parlamentul European a adoptat, de asemenea, o rezoluție referitoare la

rezistența la antimicrobiene, care a recunoscut necesitatea de a intensifica cercetarea și dezvoltarea de noi antimicrobiene și de alternative la antimicrobiene⁸.

Dincolo de cifre: Rezistența la antimicrobiene afectează oameni reali

La vârsta de 13 ani, Areti a fost diagnosticată cu leucemie limfoblastică acută, un cancer al leucocitelor.

În timpul tratamentului împotriva cancerului, a dezvoltat o infecție cu o tulpină de *Klebsiella* rezistentă la majoritatea antibioticelor disponibile.

Nu numai că s-a luptat din greu să învingă infecția, dar a trebui să întrerupă și chimioterapia, ceea ce i-a pus în mare pericol șansele de supraviețuire.

Disponibilitatea unor antibiotice eficiente i-a permis să învingă infecția și să-și continue tratamentul împotriva cancerului. Astăzi, 12 ani mai târziu, Areti este în viață și sănătoasă.

Citiți povestea completă a lui Areti: antibiotic.ecdc.europa.eu

Referințe

1. Centrul European de Prevenire și Control al Bolilor (ECDC). Assessing the health burden of infections with antibiotic-resistant bacteria in the EU/EEA (Evaluarea poverii pe care o reprezintă pentru sănătate infecțiile cu bacterii rezistente la antibiotice în UE/SEE), 2016-2020. Stockholm: ECDC; 2022. Document disponibil la adresa: <https://bit.ly/473CND4>
2. Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică (OCDE). Fighting antimicrobial resistance in the EU/EEA. Embracing a One Health approach. (Combaterea rezistenței la antimicrobiene în UE/SEE. Adoptarea unei abordări de tip „O singură sănătate”). Paris: OCDE; 2023. Document disponibil la adresa: oe.cd/amr-eaad2023
3. Consiliul Uniunii Europene. Recomandarea Consiliului privind intensificarea acțiunilor UE de combatere a rezistenței la antimicrobiene în cadrul unei abordări de tip „O singură sănătate”. Bruxelles: CE; 2023. Document disponibil la adresa: <https://bit.ly/3QISwGG>
4. Organizația Mondială a Sănătății (OMS). Clasificarea AWaRe (2021). Geneva: OMS; 2021. Document disponibil la adresa: <https://bit.ly/3tXr6Q3>
5. Centrul European de Prevenire și Control al Bolilor (ECDC). Infecțiile asociate asistenței medicale – o amenințare pentru siguranța pacienților din Europa. Stockholm: ECDC; 2018. Document disponibil la adresa: <https://bit.ly/3QDKJp2>
6. Comisia Europeană (CE). Planurile naționale de acțiune „O singură sănătate” ale statelor membre împotriva rezistenței la antimicrobiene. Bruxelles: CE; 2022. Document disponibil la adresa: <https://bit.ly/40ftldD>
7. Comisia Europeană (CE). Cercetare și inovare în domeniul rezistenței la antimicrobiene. Bruxelles: CE. Document disponibil la adresa: <https://bit.ly/3shO8k7>
8. Parlamentul European (PE). Este nevoie de o utilizare prudentă a antibioticelor și de mai multe cercetări pentru a combate rezistența la antimicrobiene. Bruxelles: CE; 2023. Document disponibil la adresa: <https://bit.ly/3FFcgA9>

